

ISSN 2227-2844

ВІСНИК

**ЛУГАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

№ 7 (296) ЖОВТЕНЬ

2015

ВІСНИК

ЛУГАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

№ 7 (296) жовтень 2015

Частина I

За матеріалами

*Всеукраїнської науково-практичної конференції
«Національно-патріотичне виховання дітей і молоді
в контексті ствердження суб'єктності української держави»*

Засновано в лютому 1997 року (27)

Свідоцтво про реєстрацію:

серія КВ № 14441-3412ПР,

видане Міністерством юстиції України 14.08.2008 р.

Збірник наукових праць внесено до переліку

наукових фахових видань України

(педагогічні науки)

Наказ Міністерства освіти і науки України № 793 від 04.07.2014 р.

Журнал включено до переліку видань реферативної бази даних

«Україніка наукова» (угода про інформаційну співпрацю

№ 30-05 від 30.03.2005 р.)

Рекомендовано до друку на засіданні вченої ради

Луганського національного університету імені Тараса Шевченка

(протокол № 3 від 30 жовтня 2015 року)

Виходить двічі на місяць

Засновник і видавець –
Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор – доктор педагогічних наук, професор **Курило В. С.**

Заступник головного редактора –

доктор педагогічних наук, професор **Савченко С. В.**

Випускаючі редактори –

доктор історичних наук, професор **Михальський І. С.,**

доктор медичних наук, професор **Виноградов О. А.,**

доктор біологічних наук, професор **Іванюра І. О.,**

доктор філологічних наук, професор **Галич О. А.,**

доктор філологічних наук, професор **Глуховцева К. Д.,**

кандидат філологічних наук, професор **Пінчук Т. С.,**

доктор філологічних наук, професор **Дмитренко В. І.,**

доктор педагогічних наук, професор **Харченко С. Я.**

Редакційна колегія серії „Педагогічні науки”:

доктор педагогічних наук, професор **Ваховський Л. Ц.,**

доктор педагогічних наук, професор **Гавриш Н. В.,**

доктор педагогічних наук, професор **Докучаєва В. В.,**

доктор педагогічних наук, професор **Лобода С. М.,**

доктор педагогічних наук, професор **Караман О. Л.,**

доктор педагогічних наук, професор **Сташевська І. О.,**

доктор педагогічних наук, професор **Хриков Є. М.,**

доктор педагогічних наук, професор **Чернуха Н. М.**

Редакційні вимоги

до технічного оформлення статей

Редколегія «Вісника» приймає статті обсягом 4 – 5 сторінок через 1 інтервал, повністю підготовлених до друку. Статті подаються надрукованими на папері в одному примірнику з додатком диска. Набір тексту здійснюється у форматі Microsoft Word (*.doc, *.rtf) шрифтом № 12 (Times New Roman) на папері формату А-4; усі поля (верхнє, нижнє, правє й лівє) — 3,8 см ; верхній колонтитул — 1,25 см , нижній — 3,2 см .

У верхньому колонтитулі зазначається: Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка № ** (***) , 2012.

Статті у «Віснику» повинні бути розміщені за рубриками.

Інформація про УДК розташовується у верхньому лівому кутку без відступів (шрифт нежирний). Ініціали і прізвище автора вказуються в лівому верхньому кутку (через рядок від УДК) з відступом 1,5 см (відступ першого рядка), шрифт жирний. Назва статті друкується через рядок великими літерами (шрифт жирний).

Зміст статті викладається за планом: постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями; аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання цієї проблеми та на які спирається автор; виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується ця стаття; формулювання цілей статті (постановка завдання); виклад основного матеріалу дослідження з певним обґрунтуванням отриманих наукових результатів; висновки з цього дослідження й перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. Усі перелічені елементи повинні бути стилістично представлені в тексті, але графічно виділяти їх не треба.

Посилання на цитовані джерела подаються в квадратних дужках після цитати. Перша цифра — номер джерела в списку літератури, який додається до статті, друга – номер сторінки, наприклад: [1, с. 21] або [1, с. 21; 2, с. 13 – 14]. Бібліографія і при необхідності примітки подаються в кінці статті після слова «Список використаної літератури» або після слів «Список використаної літератури і примітки» (без двокрапки) у порядку цитування й оформляються відповідно до загальноприйнятих бібліографічних вимог. Бібліографічні джерела подаються підряд, без відокремлення абзацем; ім'я автора праці (або перше слово її назви) виділяється жирним шрифтом.

Статтю закінчують 3 анотації обсягом 15 рядків (українською, російською) та 22 рядки (англійською) мовами із зазначенням прізвища, ім'я та по-батькові автора, назви статті та ключовими словами (3 – 5 термінів).

Стаття повинна супроводжуватися рецензією провідного фахівця (доктора, професора).

На окремому аркуші подається довідка про автора: (прізвище, ім'я, по батькові; місце роботи, посада, звання, учений ступінь; адреса навчального закладу, кафедри; домашня адреса; номери телефонів (службовий, домашній, мобільний).

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО Й ГРОМАДЯНСЬКОГО ВИХОВАННЯ

УДК 371.72“18”

А. В. Буценко

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ НА ПІВДНІ УКРАЇНИ В КІНЦІ ХІХ СТОЛІТТЯ

Незадовільний стан здоров'я нації зумовлений зниженням рівня життя в наслідок нестабільної політичної та економічної ситуації в країні, несприятлива екологічна ситуація, відсутність стереотипів, які б сприяли популяризації здорового способу життя української молоді. Такий стан справ вимагає ретельного вивчення питань становлення національної системи фізичного виховання України в цілому та її регіональних аспектів, зокрема південної частини нашої держави, яка має свої особливості розвитку.

Сучасні дослідники проблем становлення та розвитку фізичного виховання молоді в Україні (Е. Дорошенко, А. Цьось, О. Вацеба, М. Солопчук, О. Сунік та ін.), в своїх роботах торкаються різних аспектів цього питання. В той же час, процес розвитку фізичного виховання молоді на півдні України в означений період залишається серед малодосліджених питань, котрі потребують усестороннього вивчення.

Мета нашої статті – проаналізувати особливості процесу розвитку фізичного виховання учнівської молоді на півдні України в кінці ХІХ століття.

Загальновідомо, що друга половина ХІХ століття стали періодом значних зрушень у галузі культури та освіти, часом посилення інтересу до фізичної культури, як до частини культури і зокрема, як до галузі освіти. Свою увагу на справу розвитку фізичного виховання молоді звертає керівництво держави, оскільки влада мала потребу в навчених та фізично підготовлених солдатах, а стан фізичної підготовки армії був вкрай незадовільний. Освітні реформи були покликані зробити свій внесок у справу впровадження фізичної освіти в практику середніх шкіл.

На відміну від західноєвропейських країн царська Росія, складовою частиною якої був південь нашої країни, до 60-х років ХІХ століття виключало усі цивільні навчальні заклади із системи фізичного виховання. Поразка у кримській кампанії проявила виключну відсталість російської армії, як у відношенні озброєння так і фізичної підготовки. Через такий стан справ уряд змушений був починати запроваджувати реформи. Торкнувся цей процес і системи освіти, зокрема і фізичного виховання.

Про необхідність забезпечення військового виховання молоді ще до призову в армію прогресивна громадськість заявляла вже на початку 60-х років «Одиночне навчання солдата, таке важливе у військовій освіті в теперішній час, виграло-б дуже багато, якби війська поповнювались рекрутами навченими з юних років військовій виправці, дисципліні та принаймні найпростішим еволюціям» [1, с. 59].

Згідно до положень «Статуту гімназій та прогімназій» від 1864 року гімнастика вперше вноситься до переліку навчальних предметів у середній школі. При цьому, незважаючи на те, що гімнастика була не обов'язковим предметом, згідно із ст. 51 положення – гімнастичне обладнання забор'язана була мати кожна гімназія [2, с. 45].

Подальший напрямок розвитку фізичної освіти зумовлювала військова реформа 1874 року, за якою вводилась загальна військова повинність. Наслідком чого стала докорінна зміна усієї структури організації збройних сил. Введення загальної військової повинності разом із великим скороченням строку військової служби потребували покращення не лише фізичної підготовки солдат дійсної служби, але також і фізичного виховання молоді допризовного віку.

Проте, в цей час, стан фізичного виховання молоді був далеким від необхідного, на думку Є. Покровського: «...погані результати виховання всюди і поряд самі собою виявляються на блідих обличчях багатьох наших дітей і юнаків, на грандіозній захворюваності і смертності їх...» [3, с. 1]. Офіційна статистика здоров'я молоді, в цей період, вказувала на збільшення кількості призовників непридатних до військової служби. Протягом останньої чверті XIX століття було «забраковано»: у 1874-78рр. – 6,7%; 1879-82рр. – 6,7%; 1883-87рр. – 7,6%; 1888-92рр. – 7,8%; 1893-97рр. – 8,6%; 1898-1901рр. – 13% [4, с. 2].

За дослідженнями радянського історика фізичного виховання Д. Крадмана вже перші набори в армію після введення військової зобов'язаності, за звітами з медичного стану призовників, виявили кардинально інші показники. З оглянутих у 1876 році призовників 280 000 молодих людей виявилось хворих 50 000 тобто 17,8%. В 1879 з оглянутих 272 974 виявилось непридатними до військової служби 58 824 тобто 21,3%. Такий процент забракованих зберігався до кінця XIX ст. [5, с. 95 – 96].

На півдні України, для впровадження в навчальні заклади викладання гімнастики, в 1873 році в місті Одеса, була створена особлива комісія. До її складу увійшли вчителі гімнастики, лікарі, представники адміністрації навчальних закладів міста. На засіданнях, що відбулися в жовтні-листопаді 1873 року, комісією були розроблені загальні підстави для введення в середніх навчальних закладах шкільної гімнастики.

Була узгоджена приблизна програма, відповідно до якої весь курс гімнастики розподілявся на дві частини: підготовчу, метою якої був розвиток усіх частин тіла без допомоги снарядів і практичну, в якій всі вправи необхідно виконувати на снарядах.

Згідно до розроблених положень пропонувалось:

- Заняття з гімнастики проводити не менше, ніж два рази на тиждень на 3-му або 4-му уроках, для чого учні розподілялися по групах або на класи, враховуючи вік та статуру дітей;

- Заняття гімнастичними вправами потрібно проводити під наглядом лікаря. Кожні півроку учні повинні проходити медичний огляд, на підставі якого лікарем, спільно з викладачем гімнастики, приймалося рішення про допущення того чи іншого учня до занять фізичними вправами;

- Встановити викладачам гімнастики платню у розмірі 50 рублів за річний урок [6, с. 466 – 477].

Для Півдня України, цього періоду, характерною була ситуація із незадовільним станом навчальних класів, в яких відбувалися заняття. Приміщення були маленькими, незручними і такими, що не відповідають санітарним вимогам. В більшості навчальних закладів не було гімнастичних залів. До прикладу, як у Миколаївському реальному училищі, так і в Миколаївській Олександрівській гімназії не вистачало кабінетів, класні кімнати були тісними, а гімнастичні зали були відсутні [Пятидесятилетие Николаевской Александровской мужской гимназии. Краткая историческая записка, составленная преподавателем истории Н. К. Матвеевым. – Николаев: Электрич. Типо-литогр. бр. Л. и И. Белоплиских, 1913. – С. 12, 49 – 50.].

У 1871-1872 роках виходять нові статuti гімназій і реальних училищ. Усі гімназії стають однотипними, а реальні гімназії перетворюються на реальні училища. До навчальної програми вводяться гімнастика та рухливі ігри, хоча все ще, як необов'язкові предмети. Щодо фізичного виховання, положення статутів, носили рекомендаційний характер. Заняття з гімнастики були доступні усім бажаним учням, в той же час, проводити їх рекомендувалося лише в тих гімназіях де для цього були створені належні умови.

Через те, що у статутах не було чітких вказівок про кількість уроків на тиждень, та час їх проведення, фізичне виховання в середніх школах організовувалося по-різному. Кількість занять на тиждень також планувалося по-різному, на розсуд керівництва шкіл. Слід зауважити, що у більшості навчальних закладів, керівництво, з питаннями фізичного виховання, було майже не знайоме і тому не дивно, що багато хто з директорів навчальних закладів вважав гімнастику непотрібною дисципліною. Лише в незначній кількості гімназій, в основному приватних, предмет фізичного виховання був обов'язковим.

Важливим кроком в справі розвитку фізичного виховання в країні стає прийняте у 1889 році Міністерством народної освіти циркулярне розпорядження, згідно до якого, з 1889-90 навчального року вводяться обов'язкові заняття з військової гімнастики. У положенні зазначалося, що викладання гімнастики в чоловічих навчальних закладах підвідомчих міністерству народної освіти мало на меті:

По-перше: сприяти фізичному розвитку учня, тренуючи найбільш важливі для руху тіла групи м'язів, посилюючи кровообіг, дихання, збільшуючи у всьому тілі обмін речовин. Гімнастика в значній мірі оберігає дітей від хвороб, що виникають в молодому організмі внаслідок довготривалого сидіння.

По-друге: гімнастика розвиває в дітях свободу та доцільну спритність рухів, навчає узгоджувати свої рухи з виникаючими перешкодами, надаючи їм впевненість у можливості подолання перешкод та вмінні долати їх з найменшою затратою сил. Діючи таким чином гімнастика сприяє моральному вихованню дітей; розвиває в хлопчиках спритність та мужність, вона виявляє сприятливий вплив на створення характеру.

По-третє: тренування хлопчиків в найпростіших рухах та шикунаннях прийнятих в російських військах; гімнастика знайомить дітей з початковими основами військової дисципліни та надає їм такі навички, які в майбутньому значно полегшать складнощі військового навчання.

В нижчих навчальних закладах гімнастику пропонувалось проводити після уроків по три години на тиждень. Окрім цього рекомендувались гімнастичні прогулянки, участь у різноманітних святах у супроводі вчителів в стройовому порядку. Дівчатка звільнялись від уроків гімнастики, а для хлопчиків вони вважались обов'язковими і звільнення від гімнастичних занять повинно було здійснюватися лікарем або вчителем тільки у випадку якихось фізичних недоліків. В якості необов'язкових елементів фізичного виховання рекомендовано проводити прогулянки із звільненням для цієї потреби не більше двох раз на рік від уроків. Змістом прогулянки повинні бути: ігри, строй, гімнастичні вправи, пробіжки в комбінації з засвоєнням матеріалу з географії, природознавством та історією [7, с. 16, 23 – 24].

Таким чином, введення військової гімнастики у громадські навчальні заклади призначалося для того щоб полегшити молодим людям виконання військової служби, а також для найкращої постановки фізичного виховання. Інструкція була достатньо ґрунтовно розроблена в ній були представлені докладні рекомендації, як щодо організації та методики викладання, так і контролю над учнями, що займаються фізичними вправами.

Але незважаючи на достатньо докладно прописану інструкцію на практиці справи були зовсім іншими. Однією з перешкод стала надзвичайна перевантаженість навчальної програми загальноосвітніми предметами. Згідно до навчальних планів на 1890 рік, кількість обов'язкових тижневих уроків у гімназіях коливалась від 23-х у I класі до 29 у III – VIII класах. У реальних училищах кількість уроків сягала 30 годин на тиждень [8, с. 34].

На півдні України, в більшості випадків, регламентовані інструкцією щотижневі дві години фізичного виховання фактично не проводились. Основними причинами відсутності регулярних занять в більшості гімназій була відсутність елементарних умов для проведення гімнастичних занять, перевантаженість навчальної програми загальноосвітніми предметами, а

також відсутність кваліфікованих фахівців. Так, відповідно до звіту директора народних училищ Херсонської губернії за 1898 рік, гімнастика викладалася у 104 школах, що становило лише 7,5% від загальної кількості шкіл губернії. Найбільш поширена гімнастика була в єврейських міських (30%), міністерських (27,1%) і міських початкових (26%) школах. Найменше займалися фізичним розвитком своїх вихованців у церковнопарафіяльних (3,8%) і школах грамоти (0,8%) [9, с. 36].

Водночас, після того, як військова гімнастика була введена обов'язковим предметом, керівництву шкіл, гімназій та училищ, довелось знаходити можливості для організації гімнастичних занять, що можна вважати одним із позитивних факторів розвитку фізичного виховання цього періоду.

Незважаючи на те, що здійснювались певні спроби з боку місцевої влади для покращення матеріально-технічної бази, приміщень та залів, які призначались для проведення занять з гімнастики, переважна більшість з них не відповідали вимогам за розмірами й санітарно-гігієнічним нормам. Водночас більшість середніх шкіл не мали гімнастичних залів взагалі. Так, до прикладу, у Другій Одеській чоловічій гімназії гімнастикою та стройовими вправами займалися в коридорах, а заняття на снарядах проводили в особливій кімнаті [10, с. 159].

Дуже гостро стояло питання забезпечення шкіл кваліфікованими викладачами з фізичного виховання. В цей період, переважна більшість вчителів гімнастики в навчальних закладах Півдня України були військовими, які отримали свої знання й навички з фізичного виховання або у військових училищах, або й взагалі просто на службі в своїх військових частинах, через це освітній ценз викладачів військової гімнастики був не високим. В свою чергу, викладачі з числа цивільних осіб або отримали домашнє виховання, або мали лише звання домашнього вчителя. До того ж військові часто не відвідували заняття через військову службу.

Введення гімнастики припало на той час коли в суспільстві було особливо багато розмов про необхідність фізичної освіти, таким чином являло собою ніби відповідь на суспільний запит. С цього часу школа повинна була почати рахуватись із фізичним, розумовим та моральним організмом учнів, як з єдиним цілим, вдосконалення якого знаходиться в залежності від пропорційного і гармонічного розвитку його частин. Тим самим намагаючись поєднати між собою різні виховні фактори, що діяли до цього часу розрізнено [11, с. 191]. Міністерство народної освіти, таким чином, вказувало на можливість впливу з боку школи та на моральне зростання учнів через правильну систему фізичного виховання.

Таким чином, важливими факторами розвитку фізичного виховання учнівської молоді на півдні України в кінці XIX століття стали освітня і військова реформи. Введення обов'язкових занять з військової гімнастики у програму громадських навчальних закладів хоча й мало на меті полегшити майбутню військову службу учням, водночас, справило позитивний вплив на розвиток фізичного виховання залучивши до занять

військовою гімнастикою значну кількість учнів Півдня України. В той же час, можна констатувати, що фізичне виховання в кінці XIX сторіччя залишалось на незадовільному рівні. В подальшому вважаємо за доцільне звернутися до аналізу розвитку фізичного виховання молоді Півдня України на початку XX століття.

Список використаної літератури

1. Педагогическая гимнастика // Журнал Министерства народного просвещения. – 1861. – часть СХ. – С. 59. **2. Иванцов Н.** Реформа средней школы / Н. Иванцов // Вестник воспитания. – 1917. – № 4-5. – С. 45. **3. Покровский Е. А.** Физическое воспитание молодежи с общественной точки зрения / Е. А. Покровский // Вестник воспитания. – 1892. – №8. – С. 1. **4. По** поводу анкеты о спортивном съезде // Русский спорт. – 1912 – №46. – С. 2. **5. Крадман Д. А.** Физическая культура в России в XIX веке / Д. А. Крадман // Очерки по истории физической культуры. – № 5. – М., 1950. – С. 95 – 96. **6. Об** основаниях, на которых может быть введено преподавание школьной гимнастики // Циркуляр по Управлению Одесским Учебным Округом. – 1873 – №11. – Одесса: Тип. П. Ф. Францова, 1873. – С. 466 – 477. **7. Зеликсон Э. Ю.** Очерки по истории физической культуры в СССР: от отмены крепостного права до Великой октябрьской революции (1861 – 1917) / Э. Ю. Зеликсон. – М. Л.: ФиС, 1940. – 176 с. **8. Мор Я.** О современной постановке школьной гимнастики и некоторых других физических упражнений / Я. Мор // Журнал Министерства народного просвещения. – 1903. – часть СССХХХХХVI. – С. 34. **9. Краткий** обзор народного образования в Херсонской губернии за 1898 г. / [сост. шк. отд. Херсон. Губ. Зем. Управы]. – Херсон: Паровая типо-литогр. О. Д. Ходушиной, 1902. – 139 с. **10. Пятидесятилетие** Одесской 2-й гимназии / [упоряд. В. А. Добротворский]. – Одесса: тип. Акционерного Южно-Русского Общества Печатного дела, 1898 – 293 с. **11. Филитс Н.** Гимнастика в средней школе / Н. Филитс // Вестник воспитания. – № 3. – 1900. – С. 191.

Буценко А. В. Особливості розвитку фізичного виховання учнівської молоді на півдні України в кінці XIX століття

У статті розглянуто процес становлення фізичної освіти в навчальних закладах Півдня України в кінці XIX століття. Звертається увага на те, що справа запровадження занять з військової гімнастики знаходилося на незадовільному рівні через нерегулярність занять в більшості гімназій, що було зумовлено відсутністю елементарних умов для проведення гімнастики, переважаністю навчальної програми загальноосвітніми предметами, а також відсутністю кваліфікованих фахівців. Встановлено, що незважаючи на погану організацію занять з гімнастики вони мали позитивний вплив на розвиток фізичного виховання молоді в регіоні, оскільки залучили значну кількість учнів середніх навчальних закладів до занять фізичними вправами.

Ключові слова: навчальні заклади, військова гімнастика, здоров'я, фізичне виховання.

Буценко А. В. Особенности развития физического воспитания учащейся молодежи Юга Украины в конце XIX столетия

В статье рассмотрен процесс становления физического образования в учебных заведениях Юга Украины в конце XIX века. Обращается внимание на то, что дело введения занятий военной гимнастикой находилось на неудовлетворительном уровне, из-за нерегулярности занятий в большинстве гимназий, что было обусловлено отсутствием элементарных условий для проведения гимнастики, перегруженностью учебной программы общеобразовательными предметами, а также отсутствием квалифицированных специалистов. Установлено, что, несмотря на плохую организацию занятий по гимнастике они имели положительное влияние на развитие физического воспитания молодежи в регионе, поскольку привлекли значительное количество учеников средних учебных заведений к занятиям физическими упражнениями.

Ключевые слова: учебные заведения, военная гимнастика, здоровье, физическое воспитание.

Butsenko A. Features in development of physical education students of the South of Ukraine in the late nineteenth century

The article deals with the process of formation of physical education in schools of the South of Ukraine in the late XIX century, it features main trends. Found that important factors of physical education students in this period were educational and military reform. Attention is drawn to the fact that the matter of administration of military training exercises were unsatisfactory because of subpar employment in the majority of schools, which was due to the lack of basic conditions for gymnastics, overloaded curriculum general subjects, as well as the lack of qualified specialists. It was found that, despite the poor organization of classes in the gym, they had a positive influence on the development of physical education of youth in the region since attracted a significant number of pupils of secondary schools for physical exercise, also after military exercises introduced a compulsory subject, leadership schools, high schools and colleges had to find opportunities for the organization gymnastic classes.

Highlighted that the introduction of gymnastics was not accidental: political, economic and military changes in life conditioned public demand to improve the physical health of the population and in particular young people.

Key words: educational establishments, military exercises, health, physical education.

Стаття надійшла до редакції 26.09.2015 р.
Прийнято до друку 30.10.2015 р.
Рецензент – д.п.н., проф. Ваховський Л. Ц.

Наукове видання

ВІСНИК
Луганського національного університету
імені Тараса Шевченка
(педагогічні науки)

№ 7 (296) жовтень 2015

Частина I

Відповідальний за випуск:
д. п. н., проф. **О. Л. Караман**
к. п. н., доц. **Я. І. Юрків**

Здано до склад. 30.09.2015 р. Підп. до друку 30.10.2015 р.
Формат 60x84 1/8.Папір офсет. Гарнітура Times New Roman.
Друк ризографічний. Ум. друк. арк. 35,2. Наклад 200 прим. Зам. № 157.

Видавець і виготовлювач
Видавництво Державного закладу
„Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”
пл. Гоголя, 1, м. Старобільськ, 92703. т/ф: (06461) 2-16-02.
e-mail: luguniv.info.edu@gmail.com
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3459 від 09.04.2009 р.